

УДК 330.332

Стрижеус Л.В., к.е.н., доцент

Оксентюк Б.М., магістр

Луцький національний технічний університет

СПЕЦИФИКА РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

У статті обґрунтовано необхідність здійснення інноваційно-інвестиційної діяльності в регіонах України за сучасних соціально-економічних умов, визначено проблеми у протіканні інноваційно-інвестиційних процесів, чинники впливу на інноваційно-інвестиційні процеси в регіоні та сформувано пропозиції щодо їх удосконалення.

Ключові слова: інновації, інвестиції, регіон, інвестиційно-інноваційні процеси.

Strizheus L., Oksentyuk B.

THE SPECIFICS OF THE IMPLEMENTATION OF INVESTMENT AND INNOVATION PROCESSES IN THE REGIONS OF UKRAINE

The article substantiates the need for innovation and investment activity in the regions of Ukraine in the current socio-economic conditions, problems identified in the course of innovation and investment processes, factors influencing the processes of innovation and investment in the region and to formulate proposals for their improvement. Today slowing teonovlennya and modernization of fixed assets, the creation and implementation of basic technical, technological innovations and information, there are difficulties in the competitiveness of products, services, raw directional reorientation of exports to export of finished goods produced in the region.

Key words: innovation, investment, region, investment and innovation processes.

Стрижеус Л.В., Оксентюк Б.М.

СПЕЦИФИКА РЕАЛИЗАЦИИ ИНВЕСТИЦИОННО-ИННОВАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В РЕГИОНАХ УКРАИНЫ

В статье обоснована необходимость осуществления инновационно-инвестиционной деятельности в регионах Украины в современных социально-экономических условиях, определены проблемы в протекании инновационно-инвестиционных процессов, факторы влияния на инновационно-инвестиционные процессы в регионе и сформированы предложения по их усовершенствованию.

Ключевые слова: инновации, инвестиции, регион, инвестиционно-инновационные процессы.

Постановка проблеми. Соціально-економічна ситуація в країні, специфіка поточного та перспективного розвитку регіональних господарств в умовах значних змін у зовнішньому середовищі, стан регіональних ринків інновацій та капіталів суттєво залежать від ефективності управління інвестиційними та інноваційними процесами в регіоні. За сучасних умов сповільнюються темпи оновлення та модернізації основних фондів, створення та впровадження базисних технічних, технологічних та інформаційних нововведень, спостерігаються складнощі у конкурентоспроможності продукції, що випускається, послуг, переорієнтації сировинної спрямованості експорту на експорт готової продукції, що виробляється в регіонах.

За таких умов не викликає сумніву зростання значущості інвестиційно-інноваційних процесів у регіоні, що призвело до необхідності більш детального дослідження їх сутності, форм взаємодії учасників, пошуку шляхів підвищення їх ефективності.

Структурні зміни та модернізація реального сектора економіки України є визначальними ознаками інвестиційного процесу. Величина і якість інвестицій в освоєнні передових технологій в науці та виробництві, освіті та підготовці кадрів змінюють не тільки структуру підприємства, але служать ефективним, засобом заміщення ресурсів та оновлення основного і оборотного капіталу. Інвестиції у виробництво, інтелектуалізація праці та мобільність ресурсів у значній мірі визначають економічне зростання в регіоні. Інвестиції, спрямовані на прискорення трансформації економічної системи в цілому, і є, основною рушійною силою поступального розвитку регіонів.

Дослідження регіональних інвестиційно-інноваційних процесів, як комплексної системи, обумовлено хвилеподібним розширенням і проникненням їх в усі сфери економіки, забезпечення реструктуризації індустріальних основ її функціонування, поживлення та економічного підйому. Якщо безперервно та ефективно функціонуючі інвестиційно-інноваційні процеси стають пріоритетними в державній регіональній політиці, то вони здатні забезпечити конкурентні переваги для регіону вже у найближчій перспективі.

Для регіональної економіки в даний час існує проблема ефективного обороту науково-технічної продукції та послуг, створення і промислового освоєння нових технологій. Слабкою є державна підтримка науково-технічної сфери регіону. Стан матеріально-технічної бази виробництва вимагає її модернізації за допомогою інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню теоретико-прикладних аспектів розвитку суспільного відтворення та інноваційно-інвестиційних процесів присвячені праці Л. Сміта, К. Маркса, Й. Шумпетера, Дж. Кейнса, а також П. Самуельсона, К. Макконнелла, С. Брю, Б. Фрідмена, Р. Холта, С. Барнеса, Й. Ворст, П. Ревентлоу, Е. Каунака та ін.

Ряд концептуальних проблем змісту і структури інвестиційних та інноваційних процесів, що підсилюють конкурентні переваги української економіки, досліджені в наукових працях і статтях Л.І. Абалкіна, А.Г. Аганбегяна, А.А. Астахова, І.Т. Балабанова, А.Т. Грузинського, Ю.В. Яковця та деяких інших авторів. Однак, ряд питань, що пов'язані зі специфікою інноваційно-інвестиційних процесів у регіонах України, досі залишаються не вирішеними.

Мета статті. Дослідити особливості інвестиційно-інноваційних процесів у регіонах України, визначити основні пріоритети інвестиційної та інноваційної політики в сучасних умовах, запропонувати рекомендації щодо оптимізації інвестиційно-інноваційних процесів у регіонах.

Виклад основного матеріалу. Інвестиційно-інноваційні процеси в регіонах України протікають у системі складних економічних явищ і трансформаційних перетворень. На них впливають як зовнішні, так і внутрішні чинники, від яких залежить ефективність і спрямованість їх функціонування. Цілі економічних, науково-технічних, виробничо-технологічних, структурних, соціально-економічних та інших змін в економіці досягаються залученням у господарський обіг наявних власних і додаткових ресурсів, з розвитком науково-технічного прогресу, інтенсифікацією, модернізацією і зростанням матеріально-технічної бази суспільного виробництва [1, с. 5].

Для оцінки інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону та його збільшення необхідно визначити умови та чинники, що впливають на інвестиційні та інноваційні процеси в регіоні [3, с. 80]. Найбільш вплив на інвестиційно-інноваційні процеси в регіонах здійснюють наступні зовнішні чинники:

1. ресурсно-сировинні (середньозважена забезпеченість балансовими запасами основних видів природних ресурсів);
2. виробничі (сукупний результат господарської діяльності в регіоні);
3. споживчі (сукупна купівельна спроможність населення регіону);
4. інфраструктурні (економіко-географічне положення регіону і його інфраструктурна облаштованість);
5. інтелектуальні (освітній рівень населення);
6. інституціональні (ступінь розвитку провідних інститутів ринкової економіки);
7. інноваційні (рівень впровадження досягнень науково-технічного прогресу в регіоні);

У своїх напрацюваннях Жаліло Я.А. в якості чинників, що впливають на розвиток інвестиційно-інноваційного потенціалу регіону, виділяє фінансові, науково-технічні, організаційні, кадрові, виробничо-технічні та споживчі фактори [4, с. 216].

До внутрішніх чинників, що впливає на інноваційно-інвестиційний потенціал регіону слід віднести такі, що визначають стан об'єктивних внутрішніх міжінституційних зв'язків, у числі яких форма власності суб'єктів інноваційної діяльності, їх організаційно-правова структура і величина суб'єкта, його галузева приналежність і ін. На регіональному рівні ці фактори можуть виявлятися в наступному: спеціалізації регіону, співвідношенні державних і приватних підприємств та ін.

Можна виділити і чинники, що визначають внутрішній зміст, масштаби і темпи зміни інноваційного потенціалу регіонів:

1. оновлення продукції, підвищення її техніко-експлуатаційного рівня, з метою підвищення конкурентоспроможності на внутрішньому і зовнішньому ринках;
2. підвищення активності міжнародного науково-технічного співробітництва, вихід на світовий ринок;

3. швидке освоєння і масове поширення результатів наукових досліджень і технічних розробок;

4. збереження кадрового потенціалу, до складу якого входять дослідний та інженерно-технічний персонал, також недопущення відходу найбільш кваліфікованих кадрів у сфери діяльності, мало пов'язані з інноваційною діяльністю.

Оцінюючи інвестиційно-інноваційний потенціал регіону та визначаючи шляхи його зростання, необхідно аналізувати фактори, що впливають на сукупний інвестиційно-інноваційний потенціал регіону [7, с. 373]. Як стверджує Шара С.А., серед цих чинників можна виділити:

1. ефективність проведеної регіональної економічної і соціальної політики;

2. інвестиційна та інноваційна привабливість регіону;

3. ступінь розвитку провідних інститутів ринкової інфраструктури (інвестиційної, банківської, страхової, торговельної);

4. наявність системи фінансування наукових розробок та венчурних фондів;

5. умови існуючої податкової системи, в т.ч. наявність податкових пільг і можливість отримання інвестиційних податкових кредитів;

6. рівень інвестиційного та інноваційного ризику в регіоні;

7. умови для залучення іноземних інвестицій;

8. розвиненість матеріальної та науково-технічної бази;

9. нормативно-законодавчі умови в регіоні, в т.ч. обмеження антимонопольного, патентно-ліцензійного законодавства;

10. наявність і умови системи державної підтримки інвестиційної та інноваційної діяльності;

11. трудовий та інтелектуальний потенціал регіону та наявність кваліфікованих кадрів;

12. фінансовий потенціал регіону, прибутковість і рентабельність його підприємств, прибутковість бюджету території.

Таким чином, тільки під час детального вивчення кожного з факторів, що впливають на інвестиційно-інноваційний потенціал

регіону, можна досягти його сталого інвестиційного та інноваційного розвитку.

Незважаючи на досить значні інвестиції, які направляються в розвиток економіки, інноваційні витрати залишаються на досить низькому рівні і складають близько 13% інвестицій в основний капітал підприємств.

Серед джерел інвестування в інноваційні витрати традиційно переважають власні кошти підприємств, питома вага вкладень яких у загальній структурі витрат склала в 2013 році 65,0%, але останнім часом спостерігається зростання частки витрат, які фінансуються за рахунок коштів іноземних держав та інших джерел інвестиційних ресурсів. Деякі компанії виставили свої акції на ринках, щоб залучати іноземних інвесторів. Інвестиції в нові регіони і стабільні валюти завжди привертають експертів.

Аналіз розподілу загального обсягу інноваційних витрат у регіонах характеризує напрямом найбільшої частки цих витрат у м. Дніпропетровськ, Хмельницькій області та м. Київ. Низьким були витрати на інновації в Рівненській, Закарпатській та Житомирській областях.

Для здійснення ефективної регіональної інвестиційно-інноваційної політики необхідно:

- сформувати стратегію розвитку інноваційної інфраструктури регіону, забезпечити фінансову підтримку інноваційних процесів, стимулювати ефективність залучення іноземних інвесторів у технологічні інновації;

- створити різні форми інтеграції науки з промисловістю, зокрема, за зразком територіальних науково-промислових комплексів з особливостями їх функціонування в ринковому середовищі на регіональному рівні;

- посилити правове поле, що передбачає прийняття низки законодавчих актів і нормативних рішень органами влади з організаційної, фінансової, інформаційної, кадрової підтримки; розробку та затвердження стратегій розвитку наукової, науково-технічної та інноваційної діяльності, забезпечення реалізації регіональних інноваційних програм;

- створити в регіонах спеціальні організаційні управлінські структури, зокрема, інвестиційно-інноваційні ради, головною

метою яких повинна стати оцінка ефективності залучення різних форм іноземних та вітчизняних інвестицій з урахуванням природних і трудових ресурсів, територій та очікуваних екологічних результатів.

Таким чином, в Україні та її регіонах у процесі ринкової трансформації економічної системи, в основному, створені лише передумови для переходу на інноваційну модель розвитку.

Висновки. Регулювання інвестиційно-інноваційних процесів на регіональному рівні, викликане специфічними особливостями розвитку економіки, доцільно здійснювати у взаємозв'язку з:

- зміцненням фінансово-економічної основи регіональних і місцевих бюджетів через вдосконалення міжбюджетних відносин;
- збільшенням податкової бази за рахунок залучення малого та середнього бізнесу в реальний сектор економіки;
- прискоренням промислової реконструкції та розвиток дилерської мережі;
- створенням економічної інфраструктури для розвитку венчурного інвестування і нормативно-законодавчої бази з регулювання прав на інтелектуальну власність.

Центральна роль у майбутньому процвітанні регіону належить інноваційним інвестиціям, що підвищує продуктивність праці і вкладеного капіталу. Розвиток інновацій здійснюється в умовах накопичення нових знань, створення і продуктивного використання нових технологій.

1. Амоша О.І. Інноваційне оновлення техніко-технологічної бази промислового виробництва на синергетичних засадах: теорія і практика / О.І. Амоша, І.П. Булеєв, Г.З. Шевцова // Економіка промисловості. — 2007. — №1. — С. 3 – 9.

2. Величко О.В. Державне регулювання інвестиційної діяльності / О.В. Величко // Фінанси України. – 2000. – №10. – С. 126 – 134.

3. Вольська О.М. Методи ефективного регулювання інвестиційної політики в сучасних умовах // Зб. наук. праць ДонДАУ: „Соціальний менеджмент і управління інформаційними процесами”: серія "Державне управління". Т.4, вип. 21. – Донецьк: ДонДАУ, 2003. – С.79–83.

4. Жаліло Я.А. Теорія і практика формування ефективної економічної стратегії держави: монографія / Я.А. Жаліло. – К.: НІСД, 2009. – 336 с.

5. Захарін С.В. Бюджетна політика інвестиційної активності / С.В. Захарін // Економіка і прогнозування. – 2008. – № 1. – С. 50–62.

Економічні науки. – Серія „Регіональна економіка”. Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 11 (43). – Луцьк: РВВ Луцького НТУ, 2014.

6. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізації та викликів / авт.-упоряд.: Г.О. Андрощук, І.Б. Жилиєв, Б.Г. Чижевський, М.М. Шевченко. – К.: Парламентське вид-во, 2009. – 632 с.

7. Шара Є.А. Особливості функціонування інвестиційного та інноваційного секторів в умовах кризи (регіональний аспект) / Є.А. Шара // Україна на шляху соціально-економічних перетворень в умовах глобалізації: зб. наук. статей [за матер. ІХ Міжнар. наук.-практ. конф.]. – Кіровоград: КНТУ, 2009. – Вип. 8. – С. 372–375.